

YAYIN TANITIMI / BOOK REVIEW

Soğuk Savaşta Sıcak Çatışma – Kore Savaşı

Oktay Gökhan BANBAL^{1*}

Künye: Soğuk Savaşta Sıcak Çatışma – Kore Savaşı, M. Ertan Gökmen, Kentkitap, Ankara, 2008, 152 sayfa

Asya'nın doğusunda yer alan Kore Yarımadası, yüzyıllar boyunca çeşitli Kore devletlerine ev sahipliği yapmıştır. Şilla Krallığı tarafından tüm Koreliler ilk defa tek bir devlet altında toplanmıştır. Ardından sırayla 474 yıl Koryo, 505 yıl Joseon Hanedanlıkları ve kısa süreli Büyük Han İmparatorluğu Kore Yarımadasında hüküm sürmüş ve çoğu zaman dış dünyadan kendilerini uzak tutmayı başarmışlardır. Ancak Çin ve Moğollar için Japonya'ya bir köprü görevi gören, Japonlar için ise Asya'ya çıkış noktası olarak görülen Kore Yarımadası zaman zaman bu güçler tarafından sınanmıştır. On dokuzuncu yüzyılda özellikle teknolojik yeniliklerden uzak kalıp daha fazla kendi içine kapanan Joseon devleti, sonunda Japon İmparatorluğu tarafından dünyaya açılmak zorunda bırakıldıysa da artık Kore Yarımadası üzerindeki nüfuz çatışmaları daha da şiddetli bir hal almıştır.

Kore Yarımadası üzerinde nüfuz yarışında Japon İmparatorluğu önce Çing Hanedanlığını sonrasında ise Rus İmparatorluğunu yenilgiye uğratmıştır. 1905 yılından itibaren Kore Yarımadası'nda çok yoğun bir nüfuza sahip olan Japon İmparatorluğu, 1910 yılında Büyük Han İmparatorluğu adı altındaki son Kore devletini ilhak ederek kendi topraklarına katmıştır. Pek çok asimilasyon ve güçlüklerle yüzleşmek zorunda kalan Koreliler, işgal olarak gördükleri bu durumun kısa sürede biteceğine ve yeniden bağımsızlıklarını kazanacaklarına inançları tam olmuştur. Bu nedenle Kore Yarımadası içinde ve de özellikle Kore Yarımadası dışında kurtuluş için

---

¹ Ar. Gör., Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Anabilim Dalı, ogbanbal@ankara.edu.tr

Gönderim Tarihi: 20 Kasım 2020; Kabul Tarihi: 01 Aralık 2021.

oluşturulan çeşitli hükümetlerle gerek siyasi güç gerekse silahlı güç kullanarak sonuca ulaşmaya çalışmışlardır. Ancak, Kore'nin geleceği bir önceki yüzyılda olduğu gibi yine Korelilere bırakılmamış ve II. Dünya Savaşı süresince Kore'nin geleceği yabancı güçler tarafından değerlendirilip karara bağlanmıştır. Yaklaşık 35 yıl Japon yönetiminde kalan Koreliler modern dünya görüşleri ile artık kendi kaderlerini kendilerinin belirleyebileceğini düşündükleri ve beklenti içine girdikleri sırada dışarıdan alınan bu kararlarla birlikte büyük hayal kırıklığına uğramıştır.

Pek çok sebebin yanı sıra Kore Savaşı'nın çıkışı, yerel bağlamda tek bir ulusun iki farklı sistem görüşü nedeni ile ayrılması ve her ikisinin birbirine üstünlük sağlayarak tek bir devlet oluşturma fikrindedir denebilir. Bölgesel ve uluslararası düzeyde bakıldığında farklı ideolojik ve stratejik konularla birlikte daha karmaşık sebeplerden dolayı Kore Savaşı'na giden bir yol çizildiği görülmektedir. Bu durum, özellikle On dokuzuncu yüzyılın sonunda Kore Yarımadası üzerinde gerçekleşen nüfuz çatışmalarının tekrar ettiğini göstermektedir. Ancak bu defa, Kore Yarımadası üzerindeki nüfuz çekişmeleri sadece Kore Yarımadasını çevreleyen ülkeler etrafında değil uluslararası bir boyutta gerçekleşmiştir.

Yirminci yüzyılın ortasında gerçekleşen II. Dünya Savaşı sonrası iki kutba ayrılan dünya düzeni Amerika Birleşik Devletleri öncülüğündeki NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü) ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği öncülüğünde Varşova Paktı altında siyasi ve askerî gerginlik dönemine girilmiştir. Soğuk Savaş adı verilen bu düzende ilk grup liberal demokrasi ve kapitalist sistemi savunurken ikinci grup sosyalist sistemi savunmuştur. 1947 yılındaki Truman doktrini sonrasında şekillenen ve 1991 yılında Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin dağılması ile son bulan süreç boyunca bu iki güç her ne kadar sürekli rekabet ve çatışmalar yaşamış olsa da doğrudan gerçekleşen bir savaştan kaçınmışlardır. İşte tam da bu siyasi ve askerî kutuplaşma ortamının tohumlarının atıldığı dönemde Kore Savaşı meydana gelmiştir.

II. Dünya Savaşı sonrasında henüz ortaya çıkmaya başlayan iki kutuplu dünya düzenini ve Soğuk Savaş dönemini Kore Savaşı'nın hızlandırdığı söylenebilir. Kore Savaşı her ne kadar sosyalist bir dünya düzeni savunan Sovyet Sosyalist Devletler Birliği ve kapitalist bir dünya düzenini savunan Amerika Birleşik Devletleri arasında doğrudan bir çatışmaya sahne olmasa dahi savaşa müdahil olan devletlerin ideolojisine bakıldığında Soğuk Savaş tanımının henüz

yerleşmeye başladığı dönemde ilk sıcak çatışma olması nedeni ile Kore Savaşı'nın önemi büyüktür.

Türkiye'de, Kore Savaşı konusunda pek çok eser yazılmış ve yazılmaya devam edilmektedir. Bu eserlerin genel özellikleri arasında Türkiye Cumhuriyeti'nin Birleşmiş Milletler çağrısına uyarak Kore'ye asker göndermesi, Türk askerlerinin Kore Savaşı'nda katılmış olduğu muharebeler ve düşmanla amansızca çarpışan gaziler hakkında bilgiler olarak sıralanabilmektedir. Ancak Kore'ye giden Türk Tugayı ve bu tugayda görev almış olan Türk askerlerinin yaklaşık sekiz bin kilometre uzakta savaşmalarına neden olan bu savaşın kıvılcımları nasıl atılmıştır sorusuna kısa bilgiler dâhilinde, özet açıklamalarla değinilmekle yetinilmiştir. İşte tam da bu konuda, *Soğuk Savaşta Sıcak Çatışma – Kore Savaşı* adlı kitap, yüzyıllardır bir bütün olarak yaşayan Korelilerin kuzey ve güney olarak iki yarıya ayrılmasındaki süreci tarihi arka planı ile ele almış ve Kore Savaşı'nın hemen öncesi ve sonrasındaki durumu analiz etmiştir. Ülkemizde Kore Savaşı hakkında yazılan pek çok eseri tamamlayacağına inandığım bu eser Kore ve Uzak Doğu çalışmalarında önemli bir boşluğu böylece tamamlamıştır.

Belki de sakin sabahlar ülkesi olarak tanımlanan Kore'nin dış dünyaya açılmasından bu yana içinde bulunduğu durumu en iyi özetleyen ana düşünce yazar tarafından aşağıdaki cümlelerle ifade edilmiştir:

"Kore'nin Japon istilasından kurtulmasına yardımcı olmak için masum Kore halkına bedel ödettirilmeye çalışılmakta, II. Dünya Savaşından sonra oluşacak olan yeni dünya düzeninde stratejik kamplardan biri de burada oluşturulmaktaydı. Çünkü hem S.S.C.B. ve hem de Amerika Birleşik Devletleri için ileriki yıllarda çok önemli jeopolitik bir yer olacak olan Kore Yarımadası, her iki devletin de gözden çıkarmayacağı bir toprak parçasıydı. "Toprak parçası" olarak adlandırmamıza sebep olan, Korelilerin kendi vatanları hakkındaki düşünceleri değil, Korelilerin dışında Kore hakkında fikir üreten ve Kore'nin geleceğini kendilerince ve kendi çıkarları doğrultusunda oluşturmaya çalışanların takındıkları tutumdur."

Kore ve Korece ile çeşitli nitelikli çalışmaları ile tanınan ve Türkiye'deki ilk Kore Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı öğrencilerinden birisi olan Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Doğu Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Kore Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. M. Ertan Gökmen tarafından kaleme alınan *Soğuk Savaşta Sıcak Çatışma – Kore Savaşı* adlı eser, Kore Savaşı ve

Kore tarihini daha yakından tanımak isteyen çeşitli alanlardaki öğrenci ve uzmanlar için tamamlayıcı bir kaynak olarak Kentkitap yayınları tarafından 2008 yılında okuyuculara sunulmuştur.

Kitap; sunuş ve önsözün ardından giriş ile devam ederek “Kore Savaşı Öncesi Yaşanan Gelişmeler” ve “Yarımadada Savaşın Başlaması” adlı iki bölüme ayrılmıştır. Bu iki bölüm kendi içerlerinde alt başlıklara ayrılarak mantıklı bir sıralama ile Kore Yarımadası’ndaki durum ve Kore Savaşı’nın gidişatı hakkında bilgi vermiştir. Son olarak kitapta kullanılan görseller ve alıntılara ait kaynakçaya yer verilmiştir.

Kitabın sunuşu dönemin Kore Cumhuriyeti Türkiye Büyükelçisi Chang Yeob Kim tarafından kaleme alınmıştır. Yazısına 2007 yılının Kore Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasındaki diplomatik ilişkilerin kuruluşunun ellinci yılı olmasına vurgu yaparak başlayan Büyükelçi, Türkiye Cumhuriyeti’nin Kore Savaşı’na katkısını açıklayarak devam etmiştir. Kitabın, “...yakın dönem Kore tarihinin karışıklıklarla dolu olan savaş öncesi dönem üzerine odaklanma niteliğini taşıması...” konusunun altını çizerek bu alandaki katkısını belirtmiştir.

Önsözde Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği arasında amansız bir rekabete dönüşecek olan Soğuk Savaş döneminin başlangıcı olarak Kore Savaşı belirtilmiştir. Yazar, bu konuda yazılmış eserlerden bahsettikten sonra eksiklik duyduğu konuya ait şu soruları dile getirmiştir: “Kore’de savaşa giden süreç nasıl başladı ve dinginliği ile nam salmış bu coğrafya neden sıcak çatışmalara sahne oldu?”. Bu Kitabın yazımının bu sorular etrafında şekillendiği üzerine vurgu yapılmıştır. Eser, Kore ve Amerikan kaynaklarından yararlanılarak Kore Savaşı’nın hangi koşullar nedeni ile ortaya çıktığını açıklamaktadır.

Giriş bölümündeki “Kore Coğrafyası ve XX. Yüzyıl Öncesi Kore Tarihine Genel Bir Bakış” alt başlığı altında Kore Yarımadası hakkında coğrafi bilgilere yer verilmiştir. Kitabın devamında, Kore tarihinin en başından XIX. yüzyıl sonlarına dek Kore Yarımadası’nda kurulan devletler ve bu süre boyunca sosyal değişiklikler ele alınmıştır. Kore tarihinin XIX. yüzyıla kadar özetlenmesi, Kore Yarımadası’nda XX. yüzyılda yaşananların daha iyi anlaşılması için oldukça anlamlı olmuştur. “XX. Yüzyıl İtibariyle Kore” alt başlığı altında ise II. Dünya Savaşı sonrası Kore Yarımadası’nın bölünmesi üzerine durulmuştur. II. Dünya Savaşı sonrasında Kore Yarımadası’nda yaşanan olaylar ve Kore halkının 1948 yılında iki ayrı ülkeye ayrılmasının nedenleri sıralanmıştır. Güneyde oluşturulmaya çalışılan sosyalizm karşıtı

sistem ve bu sistemin detaylarına değinilip kuzeyde komünizm etkisi altında olan sosyalist bir düzenin oluşturulduğu bilgisi verilmiştir. Bu bölüm, son olarak Kore Savaşı'nın gidişatı hakkında bilgi vererek sonlandırılmıştır.

Kitabın birinci bölümünde Yarımada'da bölünme öncesindeki durum ve bölünmeye giden yolda ortaya çıkan gelişmeler "*Kore Savaşı Öncesi Yaşanan Gelişmeler*" başlığı altında incelenmiştir. Burada yazar, Kore Savaşı öncesinde Kore Yarımadası hakkında bilgi vermiş ve 1945 yılında II. Dünya Savaşı bitimine kadar ilgili coğrafyadaki nüfuz çatışmalarına açıklama getirmiştir. İlerleyen kısımlarda ise uluslararası konferanslar ve örgütler aracılığı ile alınan kararların Kore Yarımadası'nın geleceğini nasıl şekillendirdiğine değinilmiştir. Bu bölüm, özellikle Kore neden ikiye ayrıldı, Kore Savaşı'nı hazırlayan nedenler nelerdi gibi iki temel sorunun kaynaklar çerçevesinde açıklanmaya çalışıldığı bölüm olması nedeniyle ayrı bir öneme sahiptir.

Birinci bölümde yer alan "*Kore Yarımadasında Japon İstila Dönemi*" ve "*Japon İstila Dönemi Sonrası Kore*" alt başlıklarında nüfuz bölgesi olarak görülen Kore Yarımadası'nın çevre ülkelerin çekişmelerinin yaşandığı bir savaş ve işgal alanına dönüşmesi tarihi sıralama ve nedenleri ile birlikte ele alınmıştır. Önce Çin-Japon çekişmesi ve sonra Rus-Japon çekişmesinin sonucu Kore Yarımadası'nda gerçekleşen savaşlar sonucu Japon İmparatorluğu'nun Kore'deki 35 yıllık işgal döneminden bahsedilmiştir. Devamında, II. Dünya Savaşı'nın bitmesi için Amerika Birleşik Devletleri'nin olası savaş sonrası senaryoları ve aniden teslim olan Japonya karşısında Kore Yarımadası'nın yeni durumu hakkındaki kararlara iten şartlar irdelenmiştir.

Diğer alt başlıklar ise sırası ile: "*Uluslararası Görüşmelerde Kore Sorunu*", "*Moskova Konferansı Sonrasında Kore'deki Gelişmeler*", "*Moskova Konferansı'na Korelilerin Tepkisi*", "*Kore'de Görüş Ayrılıkları*", "*A.B.D.-Sovyet Ortak Komisyonu'nun Başarısızlık Nedenleri*", "*Kore Sorununun Birleşmiş Milletlere Taşınması*", "*Birleşmiş Milletler'in Seçim Kararı*", "*Yarımadada İki Devletin Kurulması*", "*Yarımadada Yeni Bir Dönem*"dir. Bölümün yer alan alt başlıklarda Kore Yarımadası'nın geleceğinin II. Dünya Savaşı boyunca ele alındığı çeşitli uluslararası görüşmelere yer verilmiş ve Korelilerin bu görüşmelerde alınan kararlara olan tepkileri anlatılmıştır. Sonrasında ise Kore Yarımadası'na asker gönderen Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği ve Amerika Birleşik Devletleri arasındaki çıkar çatışmalarının

derinleşmesi ile Kore Yarımadası'nda resmi olarak iki Kore devletinin kurulmasına giden yol aydınlatılmıştır.

İkinci bölümde Kore Savaşı'nın başlangıcından Çin'in savaşa müdahil olmasına kadar olan süreç "*Yarımadada Savaşın Başlaması*" başlığı altında değerlendirilmiştir. Yazar bu bölümü, güneydeki Amerikan yönetimi ve Amerikan destekli siyasi güç ile kuzeydeki Sovyet destekli Koreli siyasi güçlerin faaliyetlerini analiz etmiştir. Kore Savaşı'nın başlaması ile birlikte Birleşmiş Milletler güçlerinin Kore Demokratik Halk Cumhuriyeti'ni güneyden çıkarması ancak sonrasında Kuzey'in işgal etmesi üzerine Çin Halk Cumhuriyeti'nin savaşa katılmasını açıklayarak sonlandırmıştır.

İkinci bölümde yer alan "*Müttefiklerin Kore'ye Adım Atmaları*" ve "*Rhee Syngman ve Güney'deki İcraatları*" adlı alt başlıklar Kore Yarımadası'nın güneyinde yaşanan siyasi gelişmeleri ele almıştır. "*Kim İl Sung ve Kuzey Kore*", "*Sovyetler Etkisi Altında Kuzey Kore*" ve "*Kim İl Sung ve Kuzey'deki İcraatları*" adlı alt başlıklar yarımadanın kuzeyinde yaşanan siyasi gelişmeleri ele alarak savaş patlak vermeden hemen önceki durumu ortaya sermiştir.

İkinci Bölümde yer alan diğer alt başlıklar şunlardır: "*A.B.D. ve S.S.C.B.'nin Kore Sorunu Hakkındaki Resmi Yaklaşımları*", "*Kore Sorununda A.B.D.'nin Resmi Tezi ve Politikası*", "*Kuzeyden Güneye Saldırıların Başlaması*", "*Savaşın Başlaması*", "*Çin'in Savaşa Girişi*"dir. Bu başlıklar altında Amerika Birleşik Devletleri ve Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'nin Kore Yarımadası'nın geleceği hakkındaki resmi yaklaşımlarına yer verilmiştir. Ani bir şekilde başlayan Kore Savaşı'na Birleşmiş Milletler çağrısı ile Amerika Birleşik Devletleri komutanlığında Türkiye'nin de asker gönderdiği Birleşmiş Milletler Ordusu'nun kurulması açıklanmıştır. Son olarak ise Birleşik Milletler Ordusu Komutanı General MacArthur ile Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Truman arasındaki görüş ayrılıklarına yer verilerek Çin'in savaşa müdahil olmasının altında yatan görünen ve görünmeyen sebeplere değinilmiştir. Böylece Kore Savaşı başlamadan hemen öncesinde iki büyük gücün resmi görüşleri ve savaş başladıktan sonra yaklaşımlarının da açıklanması ile Kore Yarımadası'nda günümüze kadar halen çözülemeyen savaşın nedenleri ve karmaşıklığı bu bölüm altında incelenmiştir.

Soğuk Savaşta Sıcak Çatışma – Kore Savaşı adlı eser Kore Savaşı konusunda yazılan ilk eser değildir ve son eser de olmayacaktır. Kore Savaşı'nı Türkiye açısından ele almamıştır. Kore'nin nerede olduğunu

dahi bilmeden dünya barışı uğruna uzak topraklara giden Türk askerlerinin cesurca çarpıştığı bir savaş olan Kore Savaşı'nın çıkış nedenlerini incelemiştir. Ayrıca bu eser sadece Kore Savaşı'nın çıkış sebebini ele almakla kalmayıp savaş öncesi bölgedeki genel görünüm ve savaşı hazırlayan gelişmeleri bir arada ele alması nedeni ile Türkiye'deki Kore Savaşı ve Kore çalışmaları alanındaki bilgi açıklığına katkı sunması bakımından önemli bir yere sahiptir. Kitap Kore, Uzak Doğu ya da Asya bölgesi alanında çalışmalar yapacak olanlara, bilgi sahibi olmak isteyenlere yol gösteren değerli bir başvuru kitabı olarak okuyuculara sunulmuştur.